

نقش پدر در تربیت مهدوی فرزند

چکیده

تربیت به معنای پرورش استعدادهای درونی، یکی از اساسی‌ترین نیازهای زندگی بشر است که اگر بر اساس فطریات و سرشت خدایی انجام شود، منجر به کمال و سعادت دنیوی و اخروی انسان خواهد شد. هدف این پژوهش بررسی تأثیر نقش پدر در تربیت مهدوی فرزندان است. در این راستا، ابتدا به ضرورت تربیت مهدوی و سپس به نقش پدر از دیدگاه اسلام پرداخته می‌شود. این نقش شامل اقداماتی چون انتخاب همسر شایسته، تأمین لقمه حلال، قرآن‌آموزی و تقویت ولایت‌مداری فرزندان است. یافته‌ها نشان می‌دهد که تربیت مهدوی نیازمند توجه ویژه پدران در مراحل مختلف زندگی فرزندان است. در نهایت، نتیجه‌گیری می‌شود که تربیت مهدوی فرزندان در خانواده، اساس شکل‌گیری یک جامعه منتظر و مهدوی را فراهم می‌آورد و پدران نقش کلیدی در این فرآیند دارند.

کلیدواژه‌ها: پدر، تربیت، فرزند، مهدوی، نقش.

مقدمه

بی‌شک تربیت یکی از اساسی‌ترین نیازهای زندگی بشر است که از طریق آن فرد می‌تواند به سعادت و کمال مطلوب دست یابد. تربیت به معنای پرورش دادن استعدادهای درونی و شکوفاسازی فطریات انسان است. این فرایند باید بر مبنای فطرت و سرشت انسان باشد و در نهایت به پرورش جسم و روح، شخصیت، و شایستگی‌های مادی و معنوی فرد بینجامد. در مکتب شیعه، مهدویت به معنای اعتقاد به وجود امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) به عنوان منجی جهان است که با ظهور خود عدالت و آرامش را در جهان برقرار می‌کند. تربیت مهدوی به معنای پرورش فکری و عملی فرد در راستای آموزه‌های مهدویت است. این نوع تربیت، فرد را در مسیری قرار می‌دهد که هم به لحاظ اعتقادی به امام زمان باورمند باشد و هم رفتار و افکارش متأثر از آموزه‌های مهدوی و الهی باشد. باور به مهدویت، علاوه بر جنبه‌های اعتقادی، دارای ابعاد تربیتی است. تربیت مهدوی فرد را به سوی تحقق وعده الهی و ظهور منجی هدایت می‌کند. برای ساختن جامعه‌ای مهدوی و منتظر، تربیت فرزندان در بستر خانواده بسیار اهمیت دارد. پدر و مادر به عنوان نخستین عوامل تربیتی، وظیفه دارند تربیت فرزند را بر اساس آموزه‌های قرآن و سنت معصومین پیش ببرند. در این میان، نقش پدر به دلیل مسئولیت او در مدیریت خانواده و زمینه‌سازی عوامل محیطی، از اهمیت بیشتری برخوردار است؛ اما علی‌رغم اهمیت فراوان نقش پدر در تربیت مهدوی فرزندان، این موضوع اغلب مغفول مانده و بیشتر توجهات به نقش مادر معطوف شده است. غفلت از این موضوع باعث کوتاهی پدران در انجام وظایف تربیتی خود و در نتیجه آسیب به فرآیند

تربیت مهدوی فرزندان شده است. از این رو این تحقیق در صدد پاسخ به این سوال است که نقش پدر در تربیت مهدوی فرزند چیست؟

اهمیت

تربیت فرزند در چهارچوب آموزه‌های دینی و اسلامی از مهم‌ترین وظایف والدین، به‌ویژه پدر به شمار می‌رود. در تربیت فرزندان مهدوی این مسئولیت به دلیل اعتقاد خاص شیعه به مهدویت، اهمیت بیشتری دارد. فرزندان باید به گونه‌ای تربیت شوند که علاوه بر باور به امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و انتظار ظهور ایشان، از لحاظ رفتاری و شخصیتی آمادگی حضور در جامعه‌ای مهدوی را داشته باشند. این امر، نقش و جایگاه پدر را به عنوان راهنمای اصلی خانواده و الگوی عملی، به یکی از مهم‌ترین عوامل در تربیت فرزند تبدیل می‌کند.

سوال اصلی :

نقش پدر در تربیت مهدوی فرزند چیست؟

سوالهای فرعی:

۱- عوامل مؤثر بر تربیت فرزند چیست؟

۲- عوامل مؤثر بر تربیت مهدوی فرزند چیست؟

۳- نقش پدر در تربیت فرزند چیست؟

هدف اصلی: تبیین نقش پدر در تربیت مهدوی فرزند

هدفهای فرعی:

۱- تبیین عوامل مؤثر بر تربیت فرزند

۲- تبیین عوامل مؤثر بر تربیت مهدوی فرزند

۳- تبیین نقش پدر در تربیت فرزند

پیشینه

تالیفات و تحقیقاتی در این زمینه انجام شده مانند: پایان‌نامه نقش تربیتی پدر و تأثیرات آن بر اعضای خانواده از منظر اسلام تالیف احمد عرب گوئینی که به مسائلی مانند نقش پدر در دوره‌های مختلف، نقش کلی پدر در خانواده، نقش خانواده در تربیت و نقش پدر در تربیت و تأثیرات آن بر اعضای خانواده پرداخته شده است. پایان‌نامه تربیت مهدوی فرزند براساس آموزه‌های قرآن و سنت معصومین (علیهم السلام) تالیف خانم علیا تمیزکار که به مسائلی مانند توضیح و تبیین تربیت مهدوی، قرآن، سنت، اصول تربیت در قرآن و سنت معصومین (علیهم السلام) تربیت مهدوی بر اساس آموزه‌های قرآن و سنت معصومین (علیهم السلام) و تربیت مهدوی فرزند بر اساس آموزه‌های قرآن و سنت معصومین (علیهم السلام) پرداخته‌اند.

پایان نامه بررسی نقش پدر در تربیت عواطف اجتماعی با تأکید بر آیات و روایات نوشته‌ی فاطمه تیموری به بیان مسائلی مانند: ضرورت تربیت انسان، مراحل تربیت اسلامی، اهمیت تربیت فرزند، عواطف اجتماعی و انواع عواطف اجتماعی و شیوه‌های پرورش عواطف اجتماعی توسط پدر پرداخته‌اند. مقاله انحاء تربیت مهدوی فرزندان در سبک زندگی اسلامی نوشته‌ی زینب حمید، محمدمهدی کریمی نیا، مجتبی انصاری مقدم به بیان تربیت از نگاه اسلام، هدف تربیت اسلامی و عوامل مهم در تربیت دینی پرداخته است، ولی در هیچ یک از مقاله ها و پایان نامه ها به نقش پدر در تربیت مهدوی فرزند اشاره نشده است، به همین دلیل ما در این تحقیق درصدد بیان این مسئله هستیم.

۱- مفهوم‌شناسی

تربیت، مصدر باب «تفعیل» و دارای سه ریشه: ۱. ربأ، یربؤ (= فعل مهموز)؛ ۲. ربی، یربی (= فعل ناقص)؛ ۳. رب، یرب (= فعل مضاعف) است. تربیت از «ربا، یربو» به مفهوم رشد کردن و برآمدن و قد کشیدن و زیاد شدن است (ابن منظور، ۱۴۱۴ق، ج ۱۴، ص ۳۰۵)

تربیت مصدر باب «تفعیل» از ماده «ربو» و به معنی زیاد کردن، نمو دادن، وسیله رشد را فراهم نمودن و پاک گردانیدن آمده است و بدیهی است که علاوه بر رشد دادن جسم، نمو و پرورش دادن استعدادها در جهت کمال و ترقی و برتری دادن نیز مورد نظر است. (صانعی، ۱۳۷۵، ص ۱۱)

ابن فارس در مقاییس اللغة معنای آن را راجع به سه مفهوم میداند: اصالح الشیء، لزوم الشیء یا همراهی با آن است که مراقبت مداوم از شیء است، ضم الشیء للشیء که آن نیز با مفاهیم قبل، مناسبت دارد و پیوستن و اضافه شدن و جمع شدن چیزی با چیز دیگر را میرساند. (ابن فارس: ۲۰۰۱م، ج ۴، ص ۱۸)

تربیت: پرورش دادن، بارآوری، بارآوردن، رشد دادن، آموزش دادن، تعلیم دادن و بزرگ کردن (فرزند) میرزایی، ۱۳۸۸، ۱۷۵ میرزایی، علی اکبر) ۱۳۸۵ ش. (نهج الفصاحه) ترجمه. (قم: نشر چاف. چاپ دوم)

«تربیت»، واژه ای عربی به معنای زیادت، فزونی و رشد است؛ این واژه در فرهنگ فارسی پرورش دادن و پروراندن معنا شده؛ و مراد از آن، فراهم کردن زمینه مناسب برای پرورش استعدادهای جسمی، روحی و معنوی است. به نحوی که استعدادهای متناسب با فطرت خدایی اوشکופا و درجهت مطلوب هدایت شود (دانشمند، ۱۳)

تربیت در اصطلاح نیز عبارت است از فراهم ساختن زمینه‌های رشد و شکوفایی تربیت‌پذیر و رساندن او به مرحله‌ای که استعدادها و قابلیت‌هایش را بروز دهد (مصباح، ۱۳۸۲، ص ۳۷).

شهید مطهری، تربیت را این گونه تعریف میکند: «تربیت، عبارت است از پرورش دادن؛ یعنی استعدادهای درونی‌ای را که بالقوه در یک شیء موجود است، به فعلیت درآوردن و پروردن و لهذا تربیت فقط در مورد جاندارها، یعنی گیاه و حیوان و انسان صادق است... از همین جا معلوم می‌شود که تربیت باید تابع و پیرو فطرت، یعنی تابع و پیرو طبیعت و سرشت شیء باشد. (مطهری، ۱۳۷۳، ص ۵۶-۵۷)

تربیت به معنای هر عمل یا عالیتی که واجد اثر سازنده بر روی جسم و روح و شخصیت و یا شایستگی مادی و معنوی فرد باشد. (محمود نیکزاد، ۱۳۹۳، ص ۲۱۴-۲۰۸)

«مجموعه‌ای از تلاشها، فرصتها، امکانات، اقدامات و برنامه‌ها، که از بدو انعقاد نطفه تا واپسین دم حیات صورت میگیرد و هدف از آن بارورسازی همه جانبه توان‌های بالقوه‌ی فرد در راستای اهداف متعالی، انسانی و اجتماعی است». (به‌پژوه، ۱۳۸۶، ص ۱۷-۱۹)

امیل دورکیم جامعه‌شناس معروف فرانسوی «تربیت عبارتند از فن اجتماعی گردانیدن انسانها مونتینی مربی و فیلسوف فرانسوی» تربیت عبارت است از هنر سازندگی انسان‌ها که برای زندگی مفید و موثر بار آیند». (امیرحسینی، ۱۳۸۲، ص ۴۳)

قدیمی‌ترین تعریف متعلق به افلاطون می‌باشد: او تربیت را چنین تعریف کرده است: «تربیت عبارت است از آنچه را که از کمال و جمال ممکن است در اختیار روح و جسم قرار دادن» این تعریف افلاطون، هم شامل تربیت بدنی و هم تربیت روحی می‌شود. (کاردان، ۱۳۸۷، ص ۱۶۳)

تربیت، عبارت است از پرورش و شکوفا نمودن استعدادهای درونی و استعدادهای بالقوه انسان و به ظهور و فعلیت رساندن آن استعداد. (همان، ص ۱۶۷)

فرایند تربیت انسان عبارت است از: ایجاد زمینه‌های مناسبت برای پرورش و شکوفاسازی کامل استعدادهای نهفته و بالقوه انسانی. (آقاتهرانی، ۱۳۸۹، ص ۶۴)

تربیت مهدوی ایجاد زمینه‌های مناسب برای مهدوی شدن متربی است (آقاتهرانی، ۱۳۸۹، ص ۶۳)

۲- ضرورت تربیت

در بیان ضرورت تربیت همین بس که تحقق گوهر آدمی منوط به آن است. مراقبت‌هایی که تحت عنوان تربیت در مورد انسان اعمال می‌شود شرط لازم رسیدن او به مرحله کمال است. بشر تنها با تعلیم و تربیت رشد می‌یابد، چنانچه مشمول تربیت صحیح شود، فرشته خوی می‌گردد و اگر از برکات آن بی‌بهره ماند، نه تنها استعدادها و امکانات بالقوه‌اش به هدر می‌رود بلکه به قهقرا می‌رود و تا مرتبه‌ی بهائم بلکه فروتر از آن تنزل پیدا می‌کند. (امیرحسینی: ۱۳۸۲، ص ۳۱)

تربیت از بنیادی‌ترین موضوعات علوم انسانی است و با بسیاری از ریشه‌های دیگر همچون علوم اجتماعی، سیاسی و روانشناسی ارتباط تنگاتنگ دارد و اساس موضوعاتی همچون اخلاق، خودسازی و جامعه‌سازی را تشکیل می‌دهد. گستره‌ی تأثیرگذاری تربیت دربرگیرنده‌ی مفاهیمی همچون سعادت فرد و جامعه، تکامل انسان‌ها، پیشرفت یا عقب ماندگی جوامع و سلامت جسم و روح، می‌باشد. بنابراین اگر در اولین کانون تربیت که خانواده است، والدین مباحث تربیتی را بشناسند و هدف از آنرا به خوبی بدانند، می‌توانند با به‌کارگرفتن روش‌های

صحیح، فرزندان خود را به سوی کمال سوق دهند و جامعه را از سعادت حضور آنان بهره‌مند سازند (دانشمند، ۱۴۰۰، ص ۱۵)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: الناس معادن کمعادن الذهب و الفضة: مردم معدن هایی هستند همچون معادن طال و نقره (کلینی، ۱۳۸۴، ج ۸، ص ۱۷۷)

به طور کلی دلایل ضرورت تربیت برای انسان عبارت‌اند از:

۱. نامحدود بودن غرایز: برخلاف حیوانات، غرایز انسانی مانند حب مال، مقام، شهوت و حرص حد و مرزی ندارند و بدون تربیت صحیح، زندگی فرد و دیگران را تخریب می‌کند.

۲. دویعدی بودن انسان: انسان علاوه بر بعد مادی، دارای بعد معنوی است که رشد و تکامل او وابسته به پرورش این بعد است.

۳. عقل و استعدادهای سرشار: انسان با برخورداری از عقل و وجدان توانایی پیشرفت مادی و معنوی دارد، و تربیت برای شکوفایی این استعدادها ضروری است.

۴. نامحدود بودن زندگی: انسان برای زندگی جاودانه و سعادت ابدی آفریده شده و نیازمند تربیت است تا به این هدف برسد. نگران قیمت را مورد بهره برداری قرار می‌دهند. (رحیمی اصفهانی، ۱۳۸۱، ص ۱۴۱-۲)

۳- ضرورت تربیت مهدوی

اهمیت تربیت مهدوی بر اساس آموزه های دینی وقتی روشن می شود که با دقت در روایات و آیات به دست می آید قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه نیاز به انصار و یارانی دارد که دارای بالاترین سجایای تربیتی و اخلاقی هستند. حرکت به سمت وعده الهی لازمه اش تربیت فرد فرد انسانها بر پایه ی اصول مهدوی است و پی ریزی آن در تربیت فرزند است که نهایت به جامعه مهدوی ختم می شود و سعادت دنیا و آخرت را در پی خواهد داشت.

نظام تربیت مهدوی بر حقایقی استوار است که انسان احتیاج مبرم به رشد و پرورش مهدوی دارد. و دوران رشد و پرورش انسان نیز منحصر به یک دوره خاصی از زندگی اش نیست و همه دوران زندگی را شامل می شود. اما حقیقت این است که برخی از مقاطع این دوران ویژگی خاصی دارند یعنی در آنها تربیت مهدوی بهتر و آسان تر انجام می گیرد. همچنان که در دوران کودکی و نوجوانی و جوانی اثر تربیت عمیق تر و ماندگارتر است. از تفاوت های بارز تعلیم و تربیت مهدوی و دینی با دیگر نظام های تربیتی در توجه ویژه آن به توانایی ها و استعداد های درونی و فطری انسان است که در گوهر وجود او قرار دارد و منشا و سرچشمه کمال و نیکی ها و فضایل است؛ بر اساس روایات این رویکرد به طور کامل در نظام تربیت مهدوی و در جامعه موعود الهی اتخاذ خواهد شد. (تمیزکار، ۱۳۹۵، ص ۹۳)

پدر به عنوان رئیس خانواده باید در همه دورانهای زندگی فرزند و با شیوه های مختلف این مسئله را نشان داده و در فرزند نهادینه کند.

۹-۶- آماده سازی برای جنگ آوری

بی تردید، جنگ امام زمان به خاطر گستردگی و درگیری با همه پایگاههای سلطه و قدرت در جهان مشکلات فراوانی در پی خواهد داشت. زیرا که امام برنامه های خود را به طور کلی از راه عادی و در چهار چوب معیارها و سنت های طبیعی (نه ماوراء طبیعی و غیبی مگر در موارد خاص) اجرا می کند، پس باید دستیارانی ویژه داشته باشد یارانی نستوه و خستگی ناشناس که در بعد بدنی و روحی شایستگی لازم برای تحمل چنین مبارزات را در جریان بحرانی جهانی و دگرگون ساز داشته باشند. بنابراین پیش از دست زدن به چنین اقدام بزرگ تدارک نیروهای کارآمد و متناسب با عظمت حرکت و اقدام لازم و ضرورتی است. (یوسفیان، ۱۳۸۶، ص ۱۳۲) تدارک این نیروها از طریق تربیت مهدوی ممکن است و این نوع تربیت به عهده پدر خانواده میباشد.

۱۰-۶- انتخاب مربی شایسته

محیط تعلیم و تربیت از مهم ترین عوامل مؤثر در تربیت زمینه ساز است. همه محیطهای آموزشی باید عطر و بوی فرهنگ مهدویت داشته باشند. نقش معلم و مربی نیز در شکل گیری شخصیت انسان منتظر و ساختار روحی و رفتاری او نقشی کلیدی است؛ به گونه ای که متعلم و مربی ممکن است در تمام حرکات و سکنت خود تحت تأثیر قرار گیرد و همه چیز خود را از معلم و مربی، نمونه برداری کند. («عِلْمُهُ الَّذِي يَأْخُذُهُ عَمَّنْ يَأْخُذُهُ» (کلینی، ۱۳۶۵ ش، ج ۱، ص ۵۰) از این رو باید بدین امر توجهی تام داشت. (فقیهی، ۱۳۹۳، ص ۶)

یکی از وظایف پدر انتخاب معلمان شایسته و مربیان صالح برای فرزند است، چون معلم و مربی نقش بسزایی در تربیت صحیح و مهدوی فرزند دارد.

روزی پیامبر اکرم به بعضی از کودکان نگاه کرد و فرمود: «وای بر فرزندان آخرالزمان از روش ناپسند پدرانشان! گفتند: «یا رسول الله از پدران مشرک آنان؟ فرمود: نه از پدران مسلمان که به فرزندان خود، هیچ یک از احکام دینی را نمی آموزند و اگر فرزندان نیز در پی فراگیری از معلمان و مربیان شایسته برآیند، آنان را باز می دارند و تنها به اندک درآمدهای مالی ایشان خرسند میگردند پس بدانید که من از چنین پدرانی بیزارم و آنان نیز از من بیزارند»^۱ آقا تهرانی، ۱۳۸۹ ش، ص ۳۸۲-۳۸۳)

۱۱-۶- استفاده صحیح از رسانه ها

^۱ قال رسول الله: «وَيْلٌ لِّلْأَوْلَادِ آخِرِ الزَّمَانِ مِنْ آبَائِهِمْ فَقِيلَ: «يَا رَسُولَ اللَّهِ! مِنْ آبَائِهِمُ الْمُشْرِكِينَ؟» فَقَالَ: «إِلَّا، مِنْ آبَائِهِمُ الْمُؤْمِنِينَ، لَا يُعَلِّمُونَهُمْ شَيْئًا مِنَ الْفَرَائِضِ وَإِذَا تَعَلَّمُوا أَوْلَادَهُمْ مَنَعُوهُمْ وَرَضُوا عَنْهُمْ بَعْضُ سَبِيرٍ مِنْ! الدُّنْيَا قَانَا. أَمِنْهُمْ بَرِيءٌ وَ هُمْ مِنِّي بِرَاءٌ جَامِعُ الْأَخْبَارِ، ص ۱۰۶.

تلویزیون، ماهواره، اینترنت و در یک کلام رسانه‌ها^۱ زمانی مهمان‌های سرزده و ناخوانده خانواده‌ها به شمار می‌رفتند اما امروزه دیگر صاحب اختیار خانه‌ها و خانواده‌ها گردیده‌اند که برای تربیت فرزندان‌ها طرح و برنامه می‌ریزند و به جای والدین تصمیم می‌گیرند. در بسیاری از خانواده‌ها، رسانه‌ها چنان بر ذهن و روان اعضای خانواده مستولی شده‌اند که فرصت هر نوع تدبیر در فرآیند تربیت را از اولیا و مربیان سلب کرده‌اند.

برد تأثیر رسانه‌ها، به ویژه رسانه‌های دیداری - شنیداری آن چنان فراگیری و سرعتی یافته که به یکی از مهم‌ترین عوامل محرک و تأثیرگذار فرآیند تربیت فردی و اجتماعی انسان معاصر تبدیل گشته است. در دوران معاصر، آحاد انسانی، لحظه به لحظه، خواسته یا ناخواسته و مستقیم یا غیر مستقیم در اکثر ساحت‌های تربیتی از رسانه‌ها رنگ و رو و الگو می‌پذیرند. (فرهنگ پویا، ص ۲)

گسترده‌گی ابزارهای رسانه‌ای و فراگیری روزافزون آن در خانواده‌ها، حذف رسانه از فرآیند تربیت را در عمل غیر ممکن ساخته است. زمانی دکارت، فیلسوف شهیر فرانسوی، می‌گفت: «من فکر می‌کنم، پس هستم»، اما انسان معاصر در قرن بیستم می‌گوید: «من ارتباط دارم، پس هستم». گویا ملاک وجود داشتن انسان در عصر حاضر، وابسته به میزان ارتباطات او از طریق رسانه‌هاست. بدین سان حذف رسانه از جامعه و خانواده نه تنها امکان‌پذیر نیست، بلکه میزان اقتدار و ابتکار جامعه و خانواده در فرآیند تربیت وابسته به استفاده بهینه و هدفمند از رسانه‌هاست. (آقاتهرانی، ۱۳۸۹ش، ص ۴۰۳-۴۰۴)

۱۲-۶- تربیت سیاسی

تربیت سیاسی در پرتو انتظار یعنی کسب آمادگی و رشد لازم برای حضور زنده و فعال منتظران در عرصه‌های ملی و جهانی. این نوع از تربیت که با تأکید بر نقش انسان در عرصه‌های سیاسی و اجتماعی شکل گرفته، درصدد اصلاح امروز جامعه اسلامی و زمینه‌سازی برای ظهور منجی است. بنابراین، برای تحقق حکومت جهانی عدالت، انسان باید بکوشد و کوشش انسان، نتیجه نوع تربیت اوست. اگر انسان و افراد جامعه از تربیت والای اجتماعی و سیاسی برخوردار باشند و شخصیت آنها بنابر اقتضائات جامعه، متناسب با فرهنگ سیاسی و اجتماعی تعالی یافته باشد، مسیر بالندگی جامعه هموار خواهد بود و زمینه‌های لازم برای تحقق وعده‌های خداوند مهیا خواهد شد. (موسوی، ۱۳۸۷ش، ص ۷)

^۱ . رسانه وسیله و ابزاری برای برقراری ارتباط و انتقال دادن پیام به دیگران است. این تعریف، انتقال پیام با هر وسیله ممکن، مانند نامه نمابر، پست الکترونیک تلفنهای ثابت و همراه، رادیو، تلویزیون، ویدئو، سینما، ماهواره، کامپیوتر اینترنت کتابها، مجلات، روزنامه‌ها و حتی بلوتوث و پیام کوتاه (SMS) را نیز در بر می‌گیرد.

نتیجه

این تحقیق با عنوان «نقش پدر در تربیت مهدوی فرزندان» به دلیل اهمیت تربیت مهدوی به عنوان مقدماتی برای آماده‌سازی ظهور و ایجاد جامعه منتظر و همچنین به دلیل نقش حیاتی پدر در این فرآیند تدوین شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که تربیت مهدوی، نیازمند توجه ویژه به نقش پدر از جنبه‌های مختلف است. در این راستا، مراحل مختلف تربیت فرزندان، از جمله نقش پدر قبل از تولد (انتخاب همسر و انعقاد نطفه) و بعد از تولد (تأمین لقمه حلال، قرآن‌آموزی، ولایت‌مداری و انتخاب مربی شایسته) بررسی شده است. این نتایج با تأکید بر اینکه پدر به عنوان سرپرست خانواده تأثیر بسزایی در تربیت مهدوی فرزندان دارد، به خوبی به اهمیت این نقش پرداخته است. با این حال، لازم است که در مطالعات آینده به محدودیت‌های این تحقیق، از جمله عدم بررسی تجربی و مقایسه با سایر نظریات پرداخته شود. پیشنهاد می‌شود که در تحقیقات آتی، نقش‌های مشابه در دیگر فرهنگ‌ها و ادیان نیز بررسی گردد تا درک جامع‌تری از تربیت مهدوی به دست آید.

منابع

* قرآن

* نهج البلاغه

- ۱- ابن منظور، محمد بن مكرم، لسان العرب، بيروت: دار الفكر الطباعة و النشر و التوزيع، ۱۴۱۴ق.
- ۲- امیرحسینی، خسرو، خانواده خوشبخت، چاپ اول، تهران: نشر عارف کامل، ۱۳۸۲ش.
- ۳- به پژوه، احمد، اصول برقراری رابطه انسانی با کودک و نوجوان (راهنمای خانواده سالم)، چاپ هفتم، تهران: نهضت پویا، ۱۳۸۶ش.
- ۴- تمیزکار، علیا، تربیت مهدوی فرزند بر اساس آموزه‌های قرآن و سنت معصومین علیهم السلام، ۱۳۹۵.
- ۵- تیموری، فاطمه، بررسی نقش پدر در تربیت عواطف اجتماعی با تأکید بر آیات و روایات، ۱۴۰۱.
- ۶- حسینی نودادی، سید عبدالرسول، نقش مادر در تربیت فرزند از منظر قرآن فصلنامه علمی تخصصی رهیافت فرهنگ دینی، شماره ۱۶ و ۱۷، ۱۴۰۰ش.
- ۷- حیدری کاشانی، محمد باقر، سلوک مهدوی (راهکارهای عملی تربیت مهدوی)، چاپ اول، قم: انتشارات سبط النبی، ۱۳۸۶ش.
- ۸- حلی، احمد بن محمد، عدّه الداعی، تحقیق احمد موحدی، تهران: انتشارات وجدانی، ۱۳۸۷ ش.
- ۹- رحیمی اصفهانی، غلامحسین، آنچه همسران باید بدانند، تهران: عسگریه، ۱۳۸۱ش.
- ۱۰- شوشتری، قاضی نور الله بن شریف الدین، إحقاق الحق و إزهاق الباطل، قم: کتاب فروشی اسلامیة، ۱۳۹۱ق.
- ۱۱- صانعی، مهدی ۱۳۷۵، پژوهشی در تعلیم و تربیت اسلامی، چاپ اول، مشهد: موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه فردوسی، ۱۳۷۵ش.
- ۱۲- عرب گوئینی، احمد، نقش تربیتی پدر و تأثیرات آن بر اعضای خانواده از منظر اسلام، ۱۳۹۵.
- ۱۳- فقیهی، علی نقی؛ جعفری هرنندی، رضا؛ بادی، ملیحه؛ بی طرفان، فاطمه سادات، راهکارهای تربیت اخلاقی زمینه‌ساز ظهور در آموزش و پرورش، فصل‌نامه علمی _ ترویجی پژوهش‌های مهدوی، شماره ۹، تابستان ۱۳۹۳.

- ۱۴- قائمی، علی، نقش پدر در تربیت، تهران: امیری، ۱۳۶۶ش.
- ۱۵- قمی مشهدی، محمد بن محمدرضا، تفسیر کنز الدقائق، بحرالغرائب، چاپ اول، تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد اسلامی، ۱۳۶۸ش
- ۱۶- کاردان، علی محمد، سیر آرای تربیتی در غرب، تهران: سمت، ۱۳۸۷ش.
- ۱۷- کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۷ق.
- ۱۸- -----، تحقیق علی اکبر غفاری، چاپ دوم، تهران: انتشارات موسسه نشر اسلامی، ۱۳۸۹ق
- ۱۹- -----، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵ش.
- ۲۰- متقی هندی، کنز العمال، تصحیح صفوه السقا، چاپ اول، بیروت: انتشارات لثراث الاسلامی، ۱۳۹۷ق
- ۲۱- مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، چاپ اول، بیروت: تحقیق و نشر دارالاحیاء التراث، ۱۴۱۲ق
- ۲۲- مصباح یزدی، محمدتقی، نقش تقلید در زندگی انسان، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۸۲ش.
- ۲۳- مطهری، مرتضی، تعلیم و تربیت در اسلام، تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۷۳ش.
- ۲۴- موسوی، سیدمهدی، تربیت سیاسی در پرتو انتظار، فصل نامه علمی _ پژوهشی مشرق موعود، شماره ۶، تابستان ۱۳۸۷.
- ۲۵- میرزا بیگی، حسنعلی، نقش پدر در خانواده، چاپ سوم تهران: آوا متن، ۱۳۹۲ش.
- ۲۶- نیکزاد، محمود، کلیات فلسفه تعلیم و تربیت، انتشارات کیا، ۱۳۹۳ش.
- ۲۷- نیلی پور، مهدی، بهشت اخلاق، چاپ سوم، انتشارات موسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر، ۱۳۸۶ش
- ۲۸- یوسفیان، نعمت الله، مقاله ویژگی یاران خاص، مجله حصون.
- ۲۹- فرهنگ پویا (فصل نامه فرهنگی، اجتماعی و سیاسی)، ویژه نامه «جوان، هویت و رسانه» سرمقاله «رسانه، الگویی برای همه»، ص ۲.